

R.T. 1932

CATOLICISMUL ȘI CULTURA MODERNĂ.

IV. Situația bisericii catolice în diferitele state.

Expunerea generală de până acum nu s'a putut întinde și asupra faptelor și stărilor cari sunt specifice Bisericii catolice dintr'un stat sau altul. Cu acestea va avea să se ocupe capitolul prezent, dând o importanță deosebită situației de drept a Bisericii catolice în diferitele state.

§ 1. In Germania.

După căderea monarhiei, noua ordine politică, prin Constituția ce și-o dă la Weimar în 1919, prevede cu privire la comunitățile religioase în art. 137 alin. 3 și 5 următoarele: „Fiecare societate religioasă își regulează și administrează afacerile ei autonom în marginile legii în vigoare pentru toate. Ea își ocupă funcțiunile fără colaborarea statului sau a comunii civile”. „Societățile religioase rămân corporații de drept public, întru cât au avut și până acum această situație”.¹

În baza acestor dispoziții generale, diferitele state cari constituiesc Reichul aveau să reguleze, mai amănunțit, raporturile lor cu diferitele comunități religioase. Această regulare se putea face față de Biserica apuseană pe două căi:

1. Prin legiferare din partea statului, sau 2. Prin Concordate cu Curia papală.²

¹ După Carl Mirbt, Das Konkordatsproblem der Gegenwart, Berlin, 1927, pag. 5—6.

² Idem, op. c. 24—25.

Unele state au ales prima cale, altele, cedând pretențiunilor papale, a doua.

Între primele e Württemberg care în 9 Febr. 1924 și-a pus din proprie inițiativă, legislația bisericească, în acord cu constituția dela Weimar. Deputații catolici din parlament, cari constituiesc a treia parte din tot parlamentul, deși mulțumiți cu noua lege, o socot provizorie și cer ca raportul între Biserică și stat să fie rezolvat prin Concordat.¹

Statul liber Sachsa a procedat tot astfel. Episcopul din Bautzen a rugat să se ceară colaborarea Curiei papale. Guvernul însă a refuzat pe motiv că e vorba de desvoltarea Constituției din Weimar și a statului Sachsa.²

Bavaria a ales calea Concordatului. După discuții și tratative îndelungate, începute din 1920, în 29 Martie 1924 se ajunse la subscrierea lui. Nu fu supus însă Parlamentului decât după ce guvernul realizează convenții similare și cu cele 2 Biserici evanghelice din Bavaria. Votul Parlamentului pentru Concordat și pentru cele două convenții urmă la 15 Ianuarie 1925.³

Prin acest Concordat statul asigură Bisericii catolice, afară de libertate deplină pentru exercitarea religiei catolice și pentru legiferare în marginile competenței sale, drepturi largi cu privire la ordinele religioase, la educația catolică în școli și la ajutorul material din partea Statului.

Ordinele și congregațiunile religioase dispun de cea mai deplină libertate a se întemeia, a se așeza în Bavaria și a câștiga averi, fără ca Statul să se amestece sau să perceapă vre-un impozit.⁴ Toate resturile din legile restrictive de pe timpul luptei pentru cultură [Kulturkampf] sunt abolite. Ordi-

¹ R. von Lama, op. c. 630.

² Chr. W. 1926, Nr. 18, col. 921.

³ R. von Lama, op. c. 631 urm.

⁴ Dr. G. Ohlemüller, Konkordatsfrage, 1925, Berlin, pg. 14.

nele religioase sunt după războiu în toată Germania în plină creștere.¹

În chestiunea învățământului, care este aprig desbătută în Germania după războiu, Biserica apuseană a reușit să stoarcă însemnate favoruri. Prin Concordat statul bavarez se obligă să numească profesori la Facultățile de teologie, la Academii filozofic-teologice și profesori de religie la școlile secundare numai pe cei împotriva cărora episcopul diecezan competent n'are nimic de zis.

După numire iarăși statul va înlocui pe cel pe care episcopul îl va dovedi că învață greșit sau are o purtare morală necorăspunzătoare.² Statul va numi și în afară de Facultățile de teologie, la cele două Universități din München și Würzburg „cel puțin“ câte un profesor de filozofie și istorie, împotriva căruia nu se poate obiecta nimic din punct de vedere al concepției catolice. Protestul celor două Universități n'a fost luat în seamă. Formula „cel puțin“ inspiră îndeosebi cea mai justificată teamă.³ În școlile secundare religia e recunoscută ca obiect ordinar de studii în extinderea de până atunci.

Privitor la școlile populare, drepturile Bisericii catolice merg și mai departe. Toată instrucția și educația se va da în școlile catolice de stat în spiritul credinței catolice. Numai învățătorii cari posedă această pregătire și cari pot instrui și în religia catolică pot fi numiți. Iar ca să aibă dreptul să propună religia, trebuie să primească *missio canonica* dela episcopul competent. Deci numirea învățătorilor la școlile populare catolice depinde de episcop. Pentru pregătirea învățătorilor în sensul acesta, statul se obligă să-și ajusteze o parte din școlile normale într'un mod corăspunzător, deci să și-le confesionalizeze. Autoritatea bisericească va fi reprezentată în comisiunea de examen, care acordă

¹ C. Mirbt, op. c. 46.

² G. Ohlemüller op. c. 16.

³ C. Mirbt op. c. 47.

diplome învățătorilor pentru școalele catolice, cel puțin la examenul din religie. Statul acordă ordinilor religioase dreptul să conducă institute particulare pentru formarea de învățători, precum și de altă natură. Absolvenții acestor școale vor fi primiți la examenele de stat. Biserica are dreptul să supravegheze învățământul religios în toate școalele. Comunele trebuie să înființeze școli populare catolice când cer părinții și când se află un număr corespunzător de copii catolici.¹

Dotățiunea cu averi, cu fonduri și cu rente anuale se face sub titlul de despăgubire pentru bunurile secularizate în 1803.²

Pentru clericii cari ocupă orice post bisericesc sau în școală, statul cere cetățenia germană, bacalaureatul și certificatul de studii la o Facultate teologică sau Academie filozofic-teologică din țară. Recunoaște însă și diploma dela o Facultate papală din Roma.

Numirea arhiepiscopilor și episcopilor o face papa din lista prezentată de capitulul diecezei vacante. Statul se va asigura numai ca împotriva numitului să nu fie pedeci de natură politică.³

Concordatul bavarez e aprig combătut nu numai de protestanți, cari văd în el o știrbire a suveranității statului și o piedecă a educației unitare a poporului german, ci și de catolicii din jurul lui Ernst Michel. Acesta vede în Concordat un mijloc al autorității bisericești de-a sili pe credincioși și în special pe învățători, prin forța nespirtuală a statului, să se poarte altfel decum le dictează conștiința.⁴

După lungi tratative, însoțite de polemici agitate și de opoziția mai tuturor protestanților organizați în „Evangelischer Bund“, Curia papala a reușit să în-

¹ Ohlemüller op. c. 18—21.

² Idem op. c. 21—23.

³ Id. op. c. 60.

⁴ Lehren des bayrischen Konkordats in Politik aus dem Glauben

chee un Concordat și cu Prusia. Ratificarea de către parlament s'a făcut în 9 Iulie 1929 cu 243 voturi contra 172.¹ Departe de-a acorda Bisericii catolice drepturile largi pe cari le acordă Concordatul bavarez în chestiunea școlară și a ordinelor religioase, caracterul esențial al acestuia este de natură organizatorică și financiară, înlocuind convenția din 1821 care nu mai corăspundea.² De chestiunea școlară nici nu se face pomenire.³ Prin Concordat s'au făcut unele schimbări în circumscripțiile diecezane. S'au înființat anume două episcopii noi în Aachen și Berlin și un vicariat în Schneidemühl pentru granița de ost a Prusiei, iar episcopatele de Breslau și Paderborn au fost ridicate la rangul de arhiepiscopii.⁴

Deodată cu votarea Concordatului parlamentul a hotărât încheierea unei convenții și cu cele 3 Biserici protestante. Această convenție de acelaș caracter restrâns ca și Concordatul a fost votată de parlament în Iunie 1931.⁵

Dătător de ton a fost la încheierea Concordatului, partidul catolic al centrului, care știe să facă ascultare vederile Curiei și ale Bisericii catolice în toate guvernele. Programul său constituit din principiile sociale ale dreptului natural, pe cari Leo XIII le-a impus lumii catolice, ca principii creștine, face din centru un partid de mijloc, de armonizare a contrastelor, capabil să reprezinte toate straturile societății afară de extreme, dela nobilimea moderată

¹ Chr. W. 1929 Nr. 14, col. 699.

² Chr. W. 1929 Nr. 13, col. 650.

³ În lupta pentru școală Biserica catolică cere școală de stat confesională, catolică pentru catolici și protestantă pentru protestanți, sau cel puțin simultană [catolică și protelantă la un loc], și combate școala neconfesională, fără religie, Ernst Michel op. c. 206. În Bavaria domină școala confesională, în Prusia sunt de toate trei felurile. „Reformierte Schweizer Zeitung“ din 21 Noembrie 1930.

⁴ G. Ohlemüller, Der Katholizismus der Gegenwart in Carl Schweizer „Das religiöse Deutschland der Gegenwart“ 51.

⁵ Chr. W. din 16 Mai 1931, col. 477 urm. și din 4 Iulie 1931, col. 545.

până la muncitorimea necomunistă a lui Ioos și Stegerwald. Acest caracter îl face apt să se coa-lizeze și cu social-democrații dela stânga lui, dar și cu naționaliștii germani dela dreapta, dupăcum o cere situația momentului. În felul acesta stăpânește aproape totdeauna situația politică în favorul Bisericii catolice.¹ Cercurile protestante nu mai conțin cu plângerile că prin influința centrului nu se aplică principiul, stabilit teoretic, al parității celor două confesiuni la ocuparea posturilor publice, ci sunt con-tinuu favorizați catolicii.²

În 29 Iulie 1922 acest partid a lansat un apel către toți creștinii, fără deosebire de confesiune, de-a i se alătura pentru a constitui „marele partid creștin de mijloc”. Unii protestanți au și intrat în el, dar în curând s’au convins că centrul a rămas un partid catolic. Năzuințele protestanților de-a forma și ei un partid confesional nu au sorți să ducă la rezultat, dat fiind subiectivismul mare ce domnește între ei.³

Dintre celelalte partide, dușman neîmpăcat al catolicismului este cel al național-socialiștilor lui Hittler, pe motivul că e o confesiune străină de ființa poporului german. Încercarea loviturii dela 9 Nov. 1923, când Ludendorff a fost declarat președintele Reichului, avea și un ascuțit împotriva catolicis-mului.⁴ În urma surprinzătorului succes obținut de Hittleriști în alegerile din 1930, episcopii germani au oprit categoric pe credincioșii catolici de-a se înscrie în acest partid.⁵

¹ Chr. W. 1927 Nr. 4, col. 184 urm. Concordatul a fost votat de social-democrați și de centru. Naționaliștii germani, majoritatea protestanți, au votat contra. Chr. W. 1929 Nr. 14, col. 700.

² Chr. W. 1925 Nr. 33-34 col. 762-3.

³ Chr. W. 1927 Nr. 4 184-6 și Nr. 5, 228-9.

⁴ R. von Lama op. c. pg. 624 urm.

⁵ „Telegraful Român” din 14 Martie 1931, Chr. W. din 18 Aprilie 1931 col. 365. Teoreticienii național-socialismului postulează un „creștinism german” și resping catolicismul care e o formă romană, universa-listă a creștinismului.

Capitolul acesta îl vom încheia cu câteva date statistice. Până la 1920 nunțiatuara papală avea numai Bavaria. De atunci nunțiul E. Pacelli din München a trecut în Berlin, ca nunțiu pentru Reich, menținând totuși până la încheierea Concordatului bavarez și nunțiatuara din München. Dela 1925 luă asupra-și și o nunțiatuă specială pentru Prusia. Astfel Germania are 3 nunțiatuări, din cele 32 câte există cu totul. Lor le corespunde și trei ambasade germane la Vatican.

După statistica din 1928 numărul catolicilor în Germania e 20.604.540 [33·01%] iar al Protestanților 36.639.040 [63·51%]. Clerici: 16.244 [44·32%] protestanți, iar 20.410 [55·68%] catolici. La un cleric protestant vin în medie 2440 suflete, la unul catolic 1009.

[Va urma]

Dr. D. STĂNILOAE.

STRUCTURA CUNOAȘTEREI RELIGIOASE.

Problema cunoașterii religioase acum câteva decenii ar fi părut nu numai deplasată, dar chiar nejustificată, deoarece se admitea valabilitatea numai unui tip de cunoaștere, ale cărui elemente erau precis determinate, nepermițând nici un fel de depășire, de transcendere a limitelor acestuia. Cunoașterea rațională dela care pleca acest tip de pătrundere a lumii, pe lângă asumarea unei valabilități absolute cu excluderea tuturor celorlalte modalități de cunoaștere, avea și un alt defect: îngusta excesiv conceptul de rațional. Ca atare nu numai o atitudine opusă a adus raționalismul, în discreditul de astăzi, ci și limitarea închisă în concepțiile reprezentanților săi.

Ceeace trebuie reproșat raționalismului în forma lui gnoseologică, intelectualismul, — este de a nu fi avut o înțelegere pentru problema religioasă, pentru posibilitățile cunoașterii religioase. Este un mare merit al gândirii contemporane de a fi înțeles că numai o tipologie a formelor de cunoaștere, care să prindă esența acestor forme diverse, — satisface concepția despre diversitatea realului. Trebuie stabilită că această tipologie nu duce la epuizarea realității printr'o cunoaștere integrală; ea nu este decât o încercare de a expune comparativ, pe un plan actual, formele cari s'au desfășurat istoric. Pentru problema noastră ea nu justifică decât existența unei formule generale a unui tip în cadrul celorlalte. Incercările de tipologie — de orice natură ar fi ele — dovedesc tendința omului de a înțelege